

2 Afname

Bij het afnemen van de toets doorloopt u de volgende handelingen:

- U kies twee afnamedagen voor de toets.
- Op de eerste afnamedag neemt u bij alle leerlingen de toetsmodule M5 Start af.
- Vóór de afname van M5 Start behandelt u enkele voorbeeldopgaven met uw leerlingen, ter instructie.
- Aan de hand van de toetsscores op M5 Start wijst u uw leerlingen de toetsmodule M5 Vervolg 1 of M5 Vervolg 2 toe.
- Op de tweede afnamedag herhaalt u kort de instructies.
- U laat uw leerlingen op de tweede afnamedag M5 Vervolg 1 of M5 Vervolg 2 maken.
- Na de twee afnamedagen verwerkt u de scores van uw leerlingen.

2.1 Afnameschema

Het afnamemoment van de toets Begrijpend lezen voor groep 5 valt halverwege het schooljaar. De toets wordt klassikaal afgenomen. Alle leerlingen in de groep maken eerst de toetsmodule Start. Afhankelijk van de score die zij op deze module behalen, legt u uw leerlingen vervolgens óf toetsmodule Vervolg 1 óf toetsmodule Vervolg 2 voor. Module Vervolg 1 is bedoeld voor de zwakkere lezers. Module Vervolg 2 is bedoeld voor de betere lezers. Toewijzing aan een van deze modules gebeurt op basis van de score op de toetsmodule Start.

Tabel 1 Afnameschema voor groep 5

Afnamemoment	Maand	Toetsmodule	Afnameduur
Medio groep 5	januari	M5 Start	40 minuten
		M5 Vervolg 1	40 minuten
		M5 Vervolg 2	40 minuten

De afnameduur van 40 minuten is slechts een richtlijn. Leerlingen die na 40 minuten nog niet klaar zijn met de toets, kunnen de toets gewoon afmaken. Om de resultaten van uw leerlingen zinvol te kunnen vergelijken met die van andere leerlingen uit het land is het wel belangrijk dat u zich houdt aan de vermelde afnamemaand (januari groep 5). Naarmate u verder afwijkt van het aangegeven afnamemoment krijgen de vergelijkingsgegevens namelijk minder geldigheid. Uiteraard bemoeilijkt dit de interpretatie van de scores van uw leerlingen.

Voordat u uw leerlingen kunt toewijzen aan een van de vervolgmodes, heeft u hun toetsscores op de startmodule moeten bepalen. Daaruit volgt dat u de afname van toetsmodule Start en de afname van module Vervolg 1 en module Vervolg 2 op verschillende dagen moet plannen. Wel is het raadzaam om het interval tussen startmodule en vervolgmodes beperkt te houden tot maximaal een week. Voorafgaand aan de startmodule behandelt u namelijk een aantal voorbeeldopgaven om uw leerlingen de gang van zaken tijdens de toetsafname duidelijk te maken. Na meer dan een week herinneren de leerlingen zich daar mogelijk niet voldoende meer van. De afname van module Vervolg 1 en de afname van module Vervolg 2 kunnen uiteraard tegelijkertijd plaatsvinden.

2.2 Algemene aanwijzingen voor de afname

Om de scores van de leerlingen te kunnen vergelijken is het van groot belang dat de leerlingen van uw groep de toetsen zo veel mogelijk onder dezelfde omstandigheden maken als de kinderen in de landelijke referentiegroep ten tijde van het onderzoek waarin de toetsen ontwikkeld werden. Daarom geven we enkele algemene aanwijzingen:

- Houdt u zich zo strikt mogelijk aan de aanwijzingen voor de afname.
- Verruil tijdens de afnamen uw gebruikelijke helpende rol voor een meer afstandelijke. U bent immers tijdelijk 'testleider'. En in die rol wilt u gegevens over de prestaties van uw leerlingen verzamelen, zonder die prestaties te beïnvloeden. Wanneer een leerling om hulp vraagt, moet u er dan ook voor waken om suggesties te geven in de richting van het goede antwoord.
- Lees voor het afnemen van de toetsen de afname-instructies enige malen door, zodat u vertrouwd bent met de procedure.
- Plaats de leerlingen zodanig in het lokaal dat ze de toetsen zelfstandig en ongestoord kunnen maken. Verhinder afkijken en het doorgeven van antwoorden.
- Laat de leerlingen op het antwoordblad werken.

Indien u dat wenst, kunt u tijdens de afname van de toetsen gebruikmaken van afdekbladen. U geeft elke leerling dan de helft van een A4-vel. Een afdekblad is bedoeld om in het opgavenboekje het gedeelte van de bladzijde dat nog niet aan de orde is, te bedekken. Zo zorgt u ervoor dat de leerlingen zich beter kunnen concentreren op de opgave waaraan gewerkt wordt.

Bepaal vooraf een taak waaraan de leerlingen kunnen werken als ze met een toetsmodule klaar zijn. Deze taak mag niet te aantrekkelijk zijn, om te voorkomen dat leerlingen zich bij het maken van de toetsopgaven gaan haasten.

2.3 Afname-instructies medio groep 5

Instructie bij de afname van toetsmodule M5 Start

Voor de afname van M5 Start zijn voor elke leerling nodig:

- een opgavenboekje M5 Start;
- een antwoordblad M5 Start;
- een potlood en een gum.

Voordat u de opgavenboekjes uitdeelt, vertelt u de leerlingen in het kort wat er gaat gebeuren:

Jullie krijgen van mij straks een toetsboekje. Uit dat boekje gaan we werken. Er staat een leestoets in. Ik deel de boekjes uit, maar je mag het boekje nog niet opendoen. Laat het nog maar even liggen. Ik ga zo dadelijk vertellen wat we gaan doen. Pakken jullie maar alvast een potlood en een gum.

U deelt de opgavenboekjes en de antwoordbladen M5 Start uit. Daarna vertelt u waar de leerlingen hun naam moeten schrijven. U vervolgt met:

Je mag niet in het opgavenboekje schrijven. Je antwoord vul je telkens met potlood in op het antwoordblad. Doe het boekje nu maar open. Je ziet nu 4 opgaven. Die opgaven gaan we samen maken.

U controleert of iedereen de goede bladzijde voor zich heeft. U vervolgt:

Kijk naar de eerste opgave. Daar staat V1 voor. V betekent voorbeeld. V1 is de eerste voorbeeldopgave.

U wijst de eerste voorbeeldopgave (V1) aan in een opgavenboekje dat u omhoog houdt. U zegt:

Luister nu goed wat je moet doen. In voorbeeld 1 staan vijf zinnen. Eén zin achter de letter A, één zin achter de letter B, één zin achter de letter C, één zin achter de letter D en één zin achter de letter E. Die vijf zinnen zijn samen een verhaaltje. Maar dat verhaaltje klopt niet, want de zinnen staan door elkaar! Weten jullie nu toch wat de eerste zin van dit verhaaltje moet zijn?

U wacht even op reacties uit de groep. Daarna gaat u verder:

Goed zo, de zin 'Morgen gaan we op visite bij oma.' is de eerste zin. Als je de eerste zin gevonden hebt, kijk je welke letter ervoor staat. Dan zoek je op je antwoordblad het nummer van de vraag op en zet je een rondje om de goede letter. Om de letter C dus. Doen jullie dat allemaal even, dan kom ik kijken of het goed is gegaan.

U controleert of iedereen de juiste letter (C) van opgave V1 heeft omcirkeld.

U vervolgt:

Prima, dat hebben jullie goed begrepen. Als je per ongeluk een rondje om de verkeerde letter hebt gezet, dan kun je dat verbeteren: gum het foute rondje uit en zet een nieuw rondje om de goede letter, om de C.

Natuurlijk kunt u fouten ook op de in uw groep gebruikelijke wijze laten verbeteren.

Voorbeeldopgave 2 kunt u als volgt behandelen:

In de tekst Woestijnbewoners is een stukje weggelaten. Op de plaats van dat stukje staat nu een streep met een 1 erboven.

U wijst de streep in uw eigen opgavenboekje aan. U gaat verder:

In voorbeeld 2 is de vraag: Wat past het best op plaats 1? Om die vraag te kunnen beantwoorden, moet je het hele verhaal goed lezen. Het gedeelte bóven de streep, maar ook het gedeelte ónder de streep. Alleen als je ook het gedeelte onder de streep goed gelezen hebt, kun je antwoord geven op de vraag.

U vervolgt:

Lees nu het héle verhaal: boven de streep en onder de streep.

U geeft de leerlingen gelegenheid om het verhaal te lezen. Daarna stelt u de vraag: *Wat past het best op plaats 1?*

U wacht weer even op de reacties uit de groep. U zegt:

Goed zo, het stukje 'beschermt de huid' past het best op plaats 1. Kijk nu welke letter voor het stukje 'beschermt de huid' staat. Zet op je antwoordblad een rondje om die letter. Om letter A dus.

Voorafgaand aan de bespreking van voorbeeldopgave 3 vraagt u de leerlingen het verhaaltje dat begint met de zin 'Tim is bijna jarig.' te lezen. Daarna zegt u:

Nu gaan we een vráág over het verhaaltje maken. Achter V3 staat: 'Welke titel past het best boven dit verhaal?'. Dit betekent dat je een titel moet kiezen die goed past bij waar het verhaaltje over gaat. Wie weet wat de beste titel voor dit verhaaltje is? Om welke letter moet je een rondje zetten?

U wacht de reacties uit de groep af. U zegt:

Goed zo, de titel 'Tim wil een hond' past het best boven dit verhaal. Je zet dus een rondje om de letter D op je antwoordblad.

U bespreekt tot slot voorbeeldopgave 4:

Achter V4 staat: 'Lees: Dat kan ... zegt mama (regel 6)'. Dit betekent dat je die zin moet opzoeken in het verhaaltje.

Doe maar eens. Heb je de zin op regel 6 gevonden? Daar staat: "'Dat kan toch niet", zegt mama.' En de vraag is: 'Waarom wil mama geen hond?'. Wie weet het antwoord? Om welke letter moet je een rondje zetten?

U wacht de reacties uit de groep af. U zegt:

Goed zo, om de letter B op je antwoordblad.

Daarna sluit u de behandeling van de voorbeeldopgaven af:

Zo, dit waren de voorbeelden. Heeft iedereen het begrepen?

Na eventueel het bovenstaande te hebben samengevat, laat u de leerlingen beginnen met het maken van de opgaven in de startmodule:

Dan mogen jullie nu beginnen met de echte toets. Sla de bladzijde maar om.

Als je een bladzijde af hebt, ga je rustig door met de volgende bladzijde. Je moet

doorgaan tot je het hele boekje uit hebt.

Als je klaar bent, leg je het boekje op de hoek van je tafeltje en ga je ... [U noemt de taak waaraan de leerlingen kunnen werken als ze klaar zijn.]

Aan het eind van de afname verzamelt u de opgavenboekjes en de antwoordbladen.

Startscore bepalen en vervolgmodule toewijzen

Na de afname van de module M5 start stelt u van elke leerling de startscore vast. Aan de hand van deze score wijst u de passende vervolgmodule toe aan uw leerling. U gaat als volgt te werk:

- U kijkt van alle leerlingen het antwoordblad van de startmodule na en markeert ieder fout antwoord. Overgeslagen opgaven worden fout gerekend. U kunt bij het nakijken gebruikmaken van de lijst met goede antwoorden (bijlage 1).
- U bepaalt van iedere leerling de startscore; het aantal goedgemaakte opgaven in de startmodule.
- De startscore noteert u op de daarvoor bestemde plaats op het antwoordblad van de leerling.
- Leerlingen die op M5 Start een score lager dan 14 halen, wijst u de makkelijkere vervolgmodule M5 Vervolg 1 toe (zie ook tabel 2).
- Leerlingen die op M5 Start een score hoger of gelijk aan 14 halen, wijst u de moeilijkerere vervolgmodule M5 Vervolg 2 toe (zie ook tabel 2).
- Noteer het nummer (1 of 2) van de vervolgmodule op het antwoordblad van M5 Start.

Tabel 2 Toewijzing vervolgmodes

M5

Startscore	Vervolgmodule
0 – 13	M5 Vervolg 1
14 – 25	M5 Vervolg 2

Instructie bij de afname van de toetsmodules M5 Vervolg 1 en M5 Vervolg 2

We gaan er in onderstaande instructie van uit dat in uw groep zowel de module M5 Vervolg 1 als de module M5 Vervolg 2 moet worden afgenomen.

Voor de afname zijn dan voor elke leerling nodig:

- een opgavenboekje M5 Vervolg 1 óf een opgavenboekje M5 Vervolg 2;
- een antwoordblad M5 Vervolg 1 óf een antwoordblad M5 Vervolg 2;
- een potlood en een gum.

De afnamen van M5 Vervolg 1 en M5 Vervolg 2 kunnen gelijktijdig plaatsvinden.

Voordat u de toetsboekjes en de antwoordbladen aan de leerlingen uitdeelt, vertelt u in het kort wat er gaat gebeuren:

Jullie krijgen van mij straks weer een toetsboekje, waaruit we gaan werken. Je mag niet in het opgavenboekje schrijven. Je antwoord vul je telkens met potlood in op het antwoordblad. Pakken jullie vast een potlood en gum. Je mag de boekjes nog niet opendoen.

U deelt de opgavenboekjes en de antwoordbladen uit en vertelt waar de leerlingen hun naam moeten schrijven. U vervolgt met:

Net als de vorige keer gaan we weer een leestoets maken. Weten jullie nog hoe dat ging?

U wacht even op reacties uit de groep. Indien nodig, herhaalt u de afname-instructie die u eerder bij M5 Start heeft gegeven. Vertel in ieder geval hoe fouten verbeterd kunnen worden; op de in uw groep gebruikelijke wijze of zeg:

Als je per ongeluk een rondje om de verkeerde letter hebt gezet, dan kun je dat verbeteren: gum het foute rondje uit en zet een nieuw rondje om de goede letter.

Daarna laat u de leerlingen beginnen met het maken van de opgaven in de vervolgmodes:

Doe je boekje maar open en begin maar. Als je een bladzijde af hebt, ga je rustig door met de volgende bladzijde. Je moet doorgaan tot je het hele boekje uit hebt. Als je klaar bent, leg je het boekje op de hoek van je tafeltje en ga je ... [U noemt de taak waaraan de leerlingen kunnen werken als ze klaar zijn.]

Aan het eind van de afname verzamelt u de opgavenboekjes en de antwoordbladen.

Na de afname van de vervolgmodes berekent u de toetsscore. Aanwijzingen hiervoor staan in paragraaf 3.1 van deze handleiding.

